

Učiteljski Glas

⇒ Glasilo „Saveza dalmatinskih učitelja“ ⇒

Vlasnik i izdavatelj
 „Savez dalmatinskih učitelja“

Erzot. „Narodne Tiskare“
 u Splitu

Urednik:
 Dinko Sirovica

Izlazi na 15. svakoga mjeseca. Zapada 4 K na godinu. Učiteljski pripravnici i pripravnice dobivaju ga za pol cijene. Pretplata se šalje D. Domiću, učitelju i blagajniku „Saveza dalmatinskih učitelja“ u Spljetu, a članci i dopisi uredništvu. Rukopisi se ne vraćaju.

Bit će bolje. — mičimo se samo!

Danas se svaki stališ i svaka stranka organizuju, jer jedino u udruženju predvigaju svoj spas i napredak. Razna su sredstva, kojim ova udruženja krče sebi put i razvijaju agitaciju u svoju korist. Prvo i najglavnije sredstvo za uspješnu agitaciju, to je štampa. Ona je upravo otvorena besjednica, koja se glasa u prnjavim potleušicama i u sjajnim dvorovima. Gdje ona ne dopire niti je narodne svijesti, ni napretka i blagostanja.

Ovo ističemo, a da kažemo, kako smo i mi naš list pokrenuli isključivo sopstvenom snagom i radom, namjerom, da se u narodu čuje i naš glas; neka pozna puk rad svojih učitelja i nagradi ga kako zaslužuje. Mi postojano tvrdimo, kad bismo uredno bili organizovani, kad bi naš glas dovoljno i na vrijeme odjeknuo u narodu, ne bi nam se zaista bila iskrojila onako sakata osnova o uregjenju naših beriva. Ali ostavimo za sada jadicovke da ih se poslije sjetimo, nego recimo drugu, koja nam je odavna na srcu i jeziku.

Naš je list dovoljno raširen megju učiteljstvom. Ovaj slučaj koliko je nama od radosti, služi na čast i našem učiteljstvu, koje se pokazuje svijesno svojih prava i dužnosti. Nego to nije dosta. Rekosmo da bez agitacije nema ništa. Ako list ne zalazi u narod i ne čita se, vrlo mučno, da mi ikad dostignemo sve ono, što nam po pravu pripada. Dosadanje pak goroko iskustvo poučilo nas je, da nije — bar što se našeg stališa tiče — na odmet ona narodna: *U se i u svoje kljuse*. Tek kad bi nas i predusretali svi iskreno i sa srcem na dlanu; zar će iko kao mi o sebi samim znati što reći i poraditi za nas?!

Iz svega ovoga ističe, jedna nužda, biva: da se i naš *Učiteljski glas* što više širi i čita u narodu. Mi ćemo pak sa svoje strane nastojati, da list pri uregjenju bude što raznovrsniji i zanim-

ljiviji sadržajem, te poraditi, da bude pristupačan svima i svakomu. I što se tiče češćeg izlaženja našeg lista, što mnogi naši drugovi pravedno zahtjevaju, morat ćemo da providimo. Pače, to možemo sa stalnošću i potvrditi, kao radosnu vijest, koja će se, ako Bog da, u najkraćem vremenu i ostvariti. Naravski, da nam za to treba potpore i nastojanja svih drugova i drugarica. Mi sa svoje strane evo činimo i radimo, što možemo. Sada je na nama samim i našem učitelj. stališu, da svoje glasilo rasturimo i raspačavamo, tako, da mu stičemo što više čitatelja i pretplatnika. Samo i malim našim nastojanjem možemo da postignemo mnogo. Evo primjera. I ako rad našem stališu nije priznat, kako bi valjalo, ipak znamo, koliko naših drugova imade i u općinskim vijećima, upravama čitaonica, zadruga i drugih društava. Pak ipak vrlo rijetkom iznimkom naš list ove ustanove čak niti ne primaju, a nekmo li, da ga čitaju. Što više, dogagja se i to, da se ove ustanove pretplaćuju i na listove protivnoga mišljenja, na one, koji ih još i napadaju, ali *Učiteljski glas* niti ne primaju, niti čitaju. Osim nepravde mi evo čak i po društvima, gdje je nužna i korisna naša prisutnost, dočekujemo poniženja bez ikakova razloga.

Da ovo jednom prestane, mi pozivljemo naše drugove i drugarice, neka u svakom društvu, čiji su oni članovi, a još više, kad su u upravi, zahtjevaju *Učiteljski glas*. Naš ponos više ne smije trpiti poniženja, ma bilo od koga. Ugledajmo se u braću i kolege po ostalim našim zemljama, Podrobnije poruke našim drugovima i netreba, jer i sami shvaćaju opravdanim naše nukanje. U svoje pak vrijeme rado ćemo donijeti imena onih društava i ustanova, koja nam se zaslugom dotičnog učitelja javiše.

Za pravednu stvar.

(Glas iz učiteljstva.)

Izmegju tolikih neprilika, s kojima se je učiteljstvu boriti, ima jedna, koja je na žalost i uzakonjena, proti kojoj pri današnjim opstojnostima padaju otporne suage učiteljskog nastojanja, a donekle i učiteljskog ponosa. Duh novog vremena kao da ne upliva još na stare, zahrgjale formule i odredbe, još se uvijek u »krugovima«, koji vedre i oblače, cijeni, da se starežina može održati, dapače i izlagati i da se za nju može reklamirati negdašnja vrijednost.

Bez daljnjeg okolišanja istaknut ćemo odmah na što smjeramo. Hoćemo da govorimo proti jednom uzakonjenom zahtjevu ili propisu, proti ispitu učiteljskog osposobljenja.

Svaki put kad se ti ispiti najave u novinama počinjen je bez sumnje novi atentat na učiteljsko dostojanstvo, izazivlje se svaki put u učiteljstvu neko opravdano negodovanje, jer ti ispiti nisu u sebi drugo, nego jedna od najvećih kušnja izmegju tolikih, kojima je podvrgnut učiteljski stališ.

Dok se danas u naprednom, obrazovanom svijetu ide razumno za tim, da se ukinu razni besmisleni »ispiti zrelosti«, dotle u nas učiteljstvo ne samo, što je podvrženo takovim ispitima, već mora, kako je poznato, nakon tri, odnosno nakon dvije godine službovanja iza ispita zrelosti, podvrći se novom ispitu t. zv. ispitu osposobljenja za opće pučke škole.

Kako se i čim se takav zahtjev dan danas dade opravdati, mi za stalno ne znamo, kad znamo za tolike i tolike silne razloge, koji proti njemu vojuju.

Ali i ostavljajući na stranu sve te razloge, ne znamo, kako se je u opće moglo u njeka vremena doći do ustanovljenja, do uzakonjenja takova propisa i kako se kroz sve ovo dugo vrijeme otkad taj propis vrijedi i otkad ga se neumoljivo provagja, nije našao itko, da proti njemu ikada podigne svoj glas.

Jer, napokon, što znači u glavnome taj propis, t. j. ispit osposobljenja? Znači, da ni oni isti, koji su učitelju nakon dovršenih učiteljskih nauka, nakon narednog ispita, ispustili svjedodžbu »zrelosti«, nijesu u stanju jamčiti, hoće li taj zreli učitelj bit sposoban nakon same dvije, odnosno tri školske godine, da valjano rukovodi pouku i uzgoj u jednoj pučkoj školi. — Ako to nije poniženje za one, koji učiteljima ispuštaju svjedodžbu »zrelosti«, onda mi već gubimo pojam o značenju osobnog poniženja.

Osim toga, što znači još taj propis, taj ispit osposobljenja? Znači i pretpostavlja, da se »zreli«

učitelj može zanemariti, da može zapustiti nauku, t. j. svoju opću, a napokon svoju strukovnu naobrazbu, pa da ga se tim ispitom hoće pod silu navesti na to, da se kultivira.

Ali svaki misaon čovjek uvigja na prvi mah da je to sredstvo skroz slabo promišljeno, dapače da vrijegja u istinu »zrelog« učitelja. — Jer, ako je učitelj odista bio zrelo, kad je svršio preparandij on će bez sumnje imati u sebi toliko ponosa, da tu zrelost posvjedoči i u svom školskom radu, a to će još više dokazati, ako je zbilja zvan, da učiteljuje, ako ima zanosa za učiteljski poziv.

Ako pak nema svega toga, on će, znajući, da mu je nakon dvije ili tri godine položiti propisani ispit osposobljenja, jednako učiti onoliko, koliko je od potrebe, da udovolji zahtjevima takova ispita, dok ih sretno prebrodi, a onda naravski za sve ono drugo vrijeme, što on može da ostane u učiteljskoj službi i bez zvanja i bez zanosa, ne pita se više je li on za tu službu sposoban ili ne.

Bilo bi dosta ovo, što natuknusmo, propuštajući sve ono drugo, što se još daje navesti, da se dokaže, kako je ispit učiteljskog osposobljenja narinut bez ikakove praktične i virtualne vrijednosti.

Ali, dakako, zakonski je paragraf tu, i on se mora opsluživati i danas i još Bog zna koliko dugo, jer mijenjati paragrafe *in melius*, spram duha vremena, to je u Austriji u opće, a u Dalmaciji napose vraška rabota.

Nama nasuprot, koji idemo za tim, da podignemo učiteljstvo iz nizine, u koju ga bacise baš dojakošnji zakonski propisi, kojima, kao da je svrha, ubiti u njemu smisao i shvatanje osobnog dostojanstva i ljudskog prava na život, na društveni ugled, na jednakost s ostalim članovima ljudskoga društva, ne može nikako i nipošto biti ravno što se u današnje doba podržavaju stare formule i stari propisi, koji već nemaju značenja, već hoćemo da dignemo svoj glas proti onomu, što je učiteljstvu neugodno, proti svemu, što ono danas trpi i podnosi, a trpjeti i podnositi već ne smije.

Kazat će nam se, da se možda pre nagljujemo, da se makar kojekakovi propisi ne dadu tako naprećac promijeniti, ali ni tome ne dajemo nikakove važnosti. Za nas je važno samo jedno t. j. dobro učiteljstva u svakom smislu te velike riječi.

A tko bi se pak usudio, da nam prigovori smjeru ovoga, što danas pišemo, tomu bismo znali lako, vrlo lako odgovoriti. U ovaj čas nije nam do toga da pravimo bilo kakove prispodobe, ali na potkrijepu našeg stanovišta u ovom pitanju bili bismo, izazvani, pravni, da ih povučemo bez ikakova obzira.

Ne vjerujemo, da ćemo do toga doći, jer već unaprijed za stalno držimo, da će i oni, kojima je propise i paragrafe opsluživati, u sebi odobravati jezgru i ton ovog našeg pisanja, kojemu je svrha da učiteljstvo bude oslobogjeno jedne besmislene, suviše, a po sebi i ponizujuće odredbe.

Na koncu pak nama i nije do toga, hoće li školska vlast uvažiti ovo, što rekosmo, jer znamo, da se od nje, i kad bi htjela ne možemo nadati

ikakvoj promjeni u stvari. Mi za nju i nismo ove retke napisali; napisali smo ih za one, koji mogu da promijene zakonske propise t. j. za predstavnike naroda. Oni znadu kako i gdje mogu, da u tom smislu porade i uspiju pa se od njih nadamo, da će naše riječi i uvažiti. Ne nagju li shodnim, da ih uvažē, a mi ćemo se na stvar povratiti, da za nju vojujemo svom snagom svoga uvjerenja i svoga dostojanstva.

Poljodjelstvo u pučkim školama.

Do nedavno pedagozi, koji su pred sobom imali idealnog čovjeka, zagovarali su misao, da se u školama ne bi imalo učiti poljodjelstvo, jer da škola mora biti sačuvana svojoj svrsi, t. j. da uzgaja i da razvija um mladeži.

Protiv ove struje kao sama od sebe nametnula se je struja ekonomičara, koji hoće da uzgoje i osposobe čovjeka, ne za idealni, već za realni svijet, i da ga iz najniže dobe upute u svemu, onomu, što je za njegov život potrebno. Ova struja već se je u nekim državama toliko uvrijedila, da je u njima danas poljodjelska pouka jedan od glavnih predmeta pučke škole ne samo za muškarce, već i za ženskiće. Sve ono, što vrijedi za ostale narode, koji su i ekonomski i kulturno na boljem stepenu od našega, to zaista vrijedi i za nas, te se kao nužda nameće. Danas se poljodjelstvo kod nas uči u V. i VI. školskoj godini i to u dosta uskom opsegu po dva sata sedmično, što podnipošto ne odgovara potrebam našega eminentno poljodjelskoga pučanstva. Na ovako stegnutu nauku u poljodjelstvu za stalno nije smjerala okružnica ministarstva od 30. kolovoza 1875. br. 1900 koja se odnosi na znamenitost, koju treba dati u pučkoj školi poljodjelskoj nauci i koju u opće zaslužuje, a osobito pak u ovoj pokrajini, gdje o njoj ovisi ako ne jedini, a ono bar glavni izvor narodnog blagostanja.

Prem se je u drugim državama i pokrajinama poljodjelskoj pouci ustupilo u školama mjesto koje i zaslužuje, to ipak u našoj pokrajini, koja čuti tu potrebu jače od ostalih, jer je skroz poljodjelska zemlja, poljodjelskoj se nauci ne posvećuje još zaslužena pažnja i provedba.

Kad se je sastavljala osnova za unapregjenje ekonomskog interesa Dalmacije, savj. Zotti u svojoj osnovi spomenuo je i pučke učitelje, te veli: »Moje je uvjerenje, da bi pučki učitelji ovdje kod nas više nego li u ikojoj drugoj pokrajini monarkije, mogli biti važan faktor za razvitak poljodjelstva, pošto živeć u neprestanom dodiru sa težakom,

mogu da ga primjerom uzgajaju, da ga riječju upozore na sve, što ga može zanimati i da ga upute u ono, što mu je od potrebe, e da se uzmogne okoristiti onim mjerama, koje se preduzimlju za njegovu korist«.

Da pučki učitelj bude mogao vršiti svetu misiju, koja mu je u školi i van škole namijenjena u današnjem kritičnom ekonomskom stanju naše zemlje, treba da bude on sam u poljodjelstvu dobro upućen. Naravna je stvar, da ne možemo od pučkog učitelja zahtijevati, da bude izučen poljodjelac, ali s pravom možemo tražiti, da bude dobro u poljodjelstvu upućen, daleko bolje nego li to danas biva, jer poljodjelsko znanje, što su ga mladi učitelji usvojili do nastupa svoje službe, ne odgovara niti iz daleka narodnim potrebama i velikim neprijateljima, s kojima ima da se bori naš narod u gospodarstvenom pogledu u opće, a poljodjelstvu napose.

Uvedenjem četirigodišnjeg polazjenja preparandije bilo je nade, da će se nešto u ovom pravcu učiniti, ali na žalost ostasmo pri starom.

Pošto ovaj članak pišemo s jedinim obzirom na poljodjelsku pouku u našim školama, ne ćemo ništa govoriti o neshodnosti mjesta, gdje se taj preparandij danas nalazi, već ćemo samo istaknuti, kako se pred onom nezdravom istrošenom zgradom nalazi t. zv. »pokušalište« za poljodjelsku pouku pitomaca.

Tko je ikada zašao u ovo »pokušalište«, biti će se zaista zgrozio, vidjevši, da je ono sputano ilovasto, nepromočno, skroz troskotano tlo odregjeno za pokušalište jednom c. kr. preparandiju, u kojem se uzgajaju pučki nastavnici eminentno gospodarske zemlje.

Ono nije pokušalište za pitomce, jer u njemu ne mogu ništa da nauče, već naprosto da se muči onaj, komu je do toga da ugodi profesoru, a da propadne onaj, komu do toga nije.

Van sa ačiteljištem iz Arbanasa, to bi imao biti poklik cijele zemlje, jer današnje potrebe to

iziskuju. S ovim se ne bi niti najmanje prejudiciralo zadaći, koja je za odgoj narodnih uzdanica zavodu namijenjena, dapače svaki mišaoi čovjek, pa bio on patriota ili ne, mora priznati, da je arbanaško učiteljište otugjeno od naroda i da je mladim pionirima narodne prosvjete i narodnog gospodarstva za pune četiri godine oduzeto pravo, da uvide narodne potrebe u ekonomskom pogledu, te da u shodno vrijeme, posvete ovoj grani svoga rada one dragocijene časove, koje inače gube u besmislene štetnje.

Poticati učitelje da se bave poljodjelskom naukom u školi i van nje, a držati zavod u Albanasima, to je isto, ko slijepcu govoriti i silovati ga da vidi, kad vidjeti ne može. Kako smo rekli, tlo pokušališta nije prikladno za nijednu kulturu, a niti je nade, da bi se moglo popraviti, s toga se od sebe namće potreba, da se zavod prenese u koji drugi grad pokrajine, gdje će se moći uz zavod namaknuti prostor za pravo pokušalište, danas toli nužno za odgoj narodnih perjanica, kojima je do toga, da narod ne samo umno već i ekonomno podignu.

Pošto pokušalište nije samo dostatno, da pitomce uputi u gospodarstvo, to se kao druga po-

treba nameće pitanje, da se zavodu dodijele valjano izučene sile u gospodarstvu, koje bi se imale baviti jedne teorijom, a druge praksom.

Reći će nam se, da je to i sada, te da je lanjske godine g. Zakarija, iza kako je bio u Sant Michelu godinu dana, položio ispit iz gospodarstva i da on gospodarstvo poučava. Ma koliko cijenili dobru volju g. Zakarije, moramo ipak opaziti, da se g. Zakarija bavi poljodjelstvom, odnosno gospodarstvom od nevolje, pošto njegovo pravo zvanje, kome se je posvetio i za punih ga 25 godina vršio jest ono učitelja druge strukovne skupine za gragj. škole. —

Za ovo, kao i za učitelja teorije hoće se mlada sila, koja će se moći svom dušom posvetiti svome zvanju, a ne tek iz nevolje.

Hoće li se ići za tim, da mlade učitelje odgojimo i uputimo i u gospodarstvo, to moramo nastojati, da se ovo, što istakosmo, što prije provede u djelo, a uz to mora se pregledati osnova zavoda, a da se iz gospodarskih nauka ispusti sve ono, što je suvišno, zastarjelo, a nek se umetne ono, što se pokazuje potrebito pravome razvitku gospodarske znanosti i potrebama naše pokrajine.

Nastavit ćemo.

Bi li bilo dobro, da budu i učitelji u saboru zastupani.

Na ovo pitanje odgovara puljska »Narodna Prosvjeta« ovako: »Bi! te idemo, da to i dokažemo.

Školstvo zauzimalje u zemaljskim računima jednu od najglavnijih rubrika, pošto učitelje, kao zemaljske činovnike plaća zemlja sama. Sami učitelji nijesu tome ni najmanje krivi, jer oni su već više puta izrazili želju, da postanu državnim činovnicima, ali kad je takav zakon, valja mu se pokoriti. O školstvu vode se svake godine u istarskom saboru duge rasprave, predlažu se razne školske zakonske osnove raspravljaju razne učiteljske molbe itd. a sve to bez sudjelovanja niti jednog pučkog učitelja, jer izmeđi svih 38 zemaljskih zastupnika, nema niti jednog učitelja. Tu razni izvjestitelji obično udaraju po pučkom učiteljstvu, predloženi školski zakoni obično ne zadovoljavaju učiteljstvo, a sve se to mora mučke trpjeti, kad nemamo svojih zastupnika, koji bi nas oduševljeno branili. Ako se koji zastupnik i nagje, da ustane na obranu učiteljstva, biva to onako površno, a ne baš od srca.

Danas uglavljeno socijalno stanovište kod svih stališa zahtijeva, da ne samo poslodavac, već i radnik imade pravo postavljati svoje zahtjeve za izvršivanje stanovitog rada. Jedino učiteljstvo mora se bezuvjetno podvrći zahtjevima svog poslodavca, zemaljskog odbora, ne mogući u njemu podići svoj glas, jer nema niti jednog svog zastupnika. —

Reći će nam se: zastupnike bira narod, pak valjda niste vrijedni, da vas narod bira, kad nemate niti jednog zastupnika. Ne da nijesmo vrijedni, već istina je da smo nehajni. Al to bi moralo prestati, te bi samo učiteljstvo moralo nastojati da ima barem dvojicu, trojicu svojih zastupnika u saboru.

Zastupnike obično predlažu narodni prvaci, a učitelji su faktor, s kojima bi ti prvaci morali računati, kad bi to oni zahtijevali. Učitelji su prije svega sami izbornici, a s druge strane imaju oni dosta upliva kod naroda, i sam narod sjegurno bi rado glasovao za vrsnog i valjanog učitelja kao svog zastupnika, tim više, što bi ovaj i narodne potrebe, buduć u narodu živi, znao možda bolje zastupati od mnogog drugog.

Na posao dakle, braćo učitelji, solidarno zahtjevajmo i kojeg našeg zastupnika i ako taj ne bude bog zna česa u saboru postignuo, barem će se čuti i naš glas, jer je bliža košulja od gaća«.

A mi dodajemo, da je sve ovo skroz dobro i opravdano i da sve, do i cigle riječi, vrijedi i za nas učitelje u Dalmaciji. Moramo se već jednom prenuti i izaći na srijedu sa svojim zahtjevima iza dugogodišnjeg našeg mrtvila, kad se o nama bez nas radilo i sudilo. Uredimo se i maknimo se, da prodremo već jednom prirodnom našom tražbinom, t. j. da u saboru dobijemo i mi svoje zastupnike — učitelje.

Obradba estetično-etičnih štiva u pučkoj školi.

Piše N. Ljubidrag.

Ne mogu, a da pri svrhu I. dijela ove raduje, ne progovorim o domaćoj lektiri, zbog čega su i osnovane školske knjižnice. — Dobrom se knjigom plemeni srce, razum se jača i napunja novim spoznajama, značaj se ustaljuje i usavršuje. Kojom se knjigom to ne može postići, ta nije za mladeš. A sadržaj valja da je zaodjenut u najpristalije ruho; neka se krasota našega jezika u njem zrcali, a ne da je nagrgjen nemilim i nepotrebitim tugjicama, odsjevom duše pisčeve, koja se je napajala jedino na tugjim izvorima, dok joj je na dohvatu bila slatka riječ onoga jezika, koji i grmi, i zuji, i zveči i zvoni... No na žalost, ugodni žubor bistrog gorskog potocića, od nekih je još slabo cijenjen ili i — prezren. Stalne je nade, da će i ovom budućnost biti lijek, kako se već sada može vidjeti ne mala razlika u čistoći i ljepoti jezika u sadašnjim knjigama i onim, što su izašle otrog desetak godina. Bez temeljitog poznavanja jezika, ne bi imao biti nitko, tko hoće da bude pisac, a najmanje omladinski pisac. Stara je i prastara, ali još istinita, i ostat će uvijek ona: Za mladež je istom *najbolje* dobro. Ovo je samo obzirom na sadržaj i oblik, a kamo ostali zahtjevi? Mnogo ih je, ali rijetki ih izvršuju, jer ili ne mogu, ili ne će.

Omladinska literatura! Kakov je to ponosni naslov, kako li uhu ugagja! Ali često puta u toj literaturi za omladinu, malo je što, što bi bilo za omladinu. Pa uvaživši sve to, kako da pravi učitelj ne promišlja, koju će knjigu dati u ruke svojim učenicima? No u tomu neka ne odlučuju goli natpisi (kadgod puka reklama!) i inena pisaca; učitelj mora da znađe, što je u svakoj knjizi, koju daje na čitanje, da je o svakoj zabilježio svoj sud, a nepristrane ocjene u časopisima, stručnim osobito, pomno mu je pratiti. Od toga će imati još veću korist, uzbude li to uspoređivao sa onim, što je sam mislio o dotičnoj knjizi. Ako mu uz to nije tugja književnost omladinska onih naroda, koji nešto dalje od nas koraknuše, moći će lakše uvidjeti, što bi se još kod nas moglo poraditi, da nam omladinska knjiga najljepšim cvijetom procvjeta i rodnom urodi; a možda i njega neodoljiva želja povuče, da se prihvati toga plemenitoga posla.

Ali i s druge strane poznavanje sadržaja omladinskih knjiga potrebno je. Kako se postupa pri dijeljenju knjiga učenicima? Najobičnije da knjiga ide od ruke do ruke, dok je svi ne pročitaju. Na individualnost, tempe-

ramenat i daljnje životne potrebe učenika, ne obazire se, a malo i na proučeno gradivo. To je raditi prema pjesnikovoj: džilitnut se, a ne pogodit cilja.

Da knjiga bude učeniku od koristi, ne valja, da mu je sadržaj njezin posve tugj, naravno da ovdje mislim na knjige poučne i na zabavno-poučne (putopisi, crtice iz prirodnih nauka...) Ne bi bilo dakle umjesno, kad bismo n. pr. učenicima 4. š. g. dali Kemptovu knjigu »Od Save do Adrije«, dok još ni Dalmaciju nijesu proučili; to će se tek moći iza poučavanja o zapremljenim zemljama. Tada će učenici čitati ovu knjigu mnogo voljnije i dopuniti svoje spoznaje o tim zemljama; još će bolje biti po njih, ako mjesta, kojima je pisac putovao i koja je vidio — barem znatnija — ne samo potraže na zemljovidu, već i sama naertaju.

Ovako se knjigom potpomaže intelektualni uzgoj; čitanje knjiga mora dakle uvijek ići uspored sa izvršenim gradivom, pa i školske knjižnice neka tomu odgovaraju. One su — veli Rau — najprije na poslugu nauci.

Ali ne samo, da se pri dijeljenju knjiga za čitanje mora imati obzir na obragjenu gragju, dali i na individualnost učenika. Slabijim učenicima ne ćemo davati knjigâ, koje su zamašitijeg ili teže shvatljivog sadržaja; jer bi ih čitanje takovih knjiga ne samo ozlovoljilo, već i priučilo na površnost, a moglo bi u njima pobuditi i taštinu. —

Učitelju je nadalje paziti i na temperamenat učenika; nije dojedna knjiga dobra za svakog učenika. Melankoličnomu dat će knjigu, koja će ga razveseliti i činiti mu, da malo vedrije gleda u taj svijet; dok rastrešnjaku i onome žive mašte dat će veoma rijetko čitat priče, koje naprotiv na malo razbugjene učenike posve dobro utječu. Neke je hladiti, a neke podžicati; u uzgojnom radu knjiga je desna ruka, ako je samo u radnika, koji će se znati njome pomoći kako treba.

Dobro je, ako učitelj ne smetne s uma ono čim će se baviti njegovim učenicima, kad ostave školu. Tako n. pr. knjiga »Poljodjelstvo najdličniji zanat« bit će korisnija za djecu težačkih roditelja, koja će se i sama prehranjivati darom zemlje, nego li činovničkom sinu, koji je vičan gledati, kako mu otac broji lijepu rpicu novaca, što mu namirnica donijela; to njega hrani i oda zla brani, i ako ne zna na čem »žito raste«.

Empirizam pri pouci i uzgoju.

Piše: Dinko Sirovica.

O tehničkim predmetima ili o tako zvanim vještina nama ne ću ovdje govoriti, jer tu empirizam malo štete može da nanese; to su bo predmeti, kojih se cilj postizava ponajviše dugom vježbom, i gdje ga umjetnost malo ulazi, premda je moje uvjerenje, da nastavnik umjetnik može i te predmete zadahnuti obilježjem umjeća i postići tako daleko ljepše i vrijednije uspjehe. Napuštajući dakle poučni rad pučke škole, ja ću se sad pri koncu sa nekoliko riječi osvrnuti još na njezin uzgojni zadatak, te ću pokazati u koliko se i tu uvlači kobni empirizam, prijećeci pučkoj školi, da u tome smislu sretno ovrši svoj uzvišeni apostolat. — Ako sam dosada glede pouke uvijek

naglasivao, da je to umjetnost, a ne zanat, kud i kamo jače moram da to naglasim glede uzgoja. Ta svima su nama još duboko u srcu uzgojne riječi Kvintilijana, Rousseaua, Komenskoga, Pestalozzija i tolikih drugih, koji su na razne načine, ali uvijek jednakim osvjetločenjem tvrdili, da je uzgoj umjetnost nad svim umjetnostima... Tko je pročitao pomnijivo Roussevljeva Emila od početka do kraja, bit će uvidio, da je taj veliki umnik imao pri svom uzgojnom djelovanju stalnu osnovu, od koje se nije nikad udaljio, makar upao o najžešća protuslovlja sa ondašnjim shvaćanjem društvenog života. On je imao jedno pred očima, uzgojiti *čovjeka*, pa sve, što je cijenio, da mu u

tome smeta, on je zabacivao i osugjivao, makar to bilo drugima sveto, makar morao na se navući anatemu svojih savremenika, kod kojih je predsuda još uvijek vladala i priječila slobodni razvitak čovjeka po napucima i uzoru prirode. —

Samo je genij mogao da izdrži toliki boj i genij je pobijedio, a pobijedit će i dalje, netom dogje vrijeme, da se sore preboji i zaprijeke, koje još uvijek staju na put posvemašnjoj emancipaciji duha ljudskoga od okova tmine prepsude i mistične neizvjesnosti. Nek mi se oprostite ne mala divogacija, al ja ju htjedoh upotrebiti, da vam još jednom pokažem, kako je uzgoj problem, kojim se samo odabrani duhovi mogu da bave, kako je uzgoj djelo, kojemu bi se sve snage fizične i duševne društva ljudskoga imale posvetiti u vlastitom interesu, e da napredak, e da usavršenje ljudske psihe bude pospješeno! Između tolikih faktora na to pozvanih, pučka škola stoji u prvim redovima. — Kako ona tome svome uzvišenome zvanju dan danas odgovara? Ja ne ću reći, da je u tome ona još uvijek onakova, kakova nam bijaše stara škola, gdje je uzgoj bio sporedna stvar, gdje se nije gledalo na to, koliko vrijedi duša, čast, plemenština djeteta, već koliko vrijedi njegovo majmuusko znanje, ali ću ipak smjelo i slobodno ustvrditi, da ni današnja tobožnja moderna škola nije još došla do stepena, da taj uzvišeni svoj poziv uspješno provodi. — Ja ne krivim nju s toga; nastavnici nijesu tome krivi, oni ne mogu da porade još kako im zvanje nalaže, jer su oni još uvijek heloti ljudskog društva, jer su naše škole još uvijek prepuštene svome udesu, jer pučka škola naročito još nije uvažavana i cijenjena onako, kako se mora cijeniti i uvažavati. Izgleda se od nje mnogo, a

ništa joj se ne daje. Njezin ugled visi danas o njoj samoj, o požrtvovnosti učitelja, a ti jadni učitelji moraju još uvijek gledati kako im se nijeće i ono, što im za sami opstanak treba. Hoćemo li tu govoriti o oduševljenju o umjetnosti, o napretku, o emancipaciji? — O bolje je da prekinem ovo tužno razmatranje i da još koju samo rečem, to toliko, da upitu što iscrpljivije odgovorim, znajući vrlo dobro da su ove riječi, koje ne dopiru dalje već do zidina ove dvornice, da su ovo suze, koje nemaju roditelja! — Ipak uza sve te teške okolnosti nešto se priznati mora, naime, da naše pučko učiteljstvo radi, da se muči i da nastoji koliko mu god sile i prilike dopuštaju, da se svomu uzvišenomu pozivu odazove. Pa ako uza sve to ipak uzgoj u našim pučkim školama nije još onaki, kakav bi bilo željeti, ja krivim u prvom redu domaći uzgoj, uzgoj obiteljski ogromne većine naše djece. Po gorkome svom iskustvu moram da to tvrdim, jer na žalost dom je onaj naš luti stanac, o koji udaramo i od kojeg se odbijamo gotovo bez snage. Spominjem se vrlo dobro: pred jedno trinaest, četrnaest godina, baš na ovom istom mjestu, ovdje u ovoj dvorani bijaše o tomu govora. S jedne strane branilo se stanovište, da pučka škola može i da mora uspjet sa zadaćom uzgoja, s druge strane se navagjalo, kako je tome domaći uzgoj najtežom zaprijetkom, kako je dapače domaći uzgoj negacija pravog uzgoja. Ja nisam imao tada još glasa na divanu, ali sam već onda dosta bistro uvigjao, da nam je domaći uzgoj veliki paralizator školskog nastojanja. Danas sam o tome potpuno uvjeren, pa smatram upravo pravim čudovištem, ako pučka škola u opće postigne u tom smislu i na jmanji uspjeh. —

Crtnanje u našim pučkim i gragjanskim školama.

Piše K. Ćurković.

U ovoj osnovnoj periodu do učitelja je, da sastavi i izabere svoje modele, a da se učenici uzmagnu postepeno upoznati sa svim mjerstvenim likovima.

Učitelj će češće tražiti preragjivanje iz pameti ovakovih skupnih vježaba. Ovakovi nacrti k tomu mogli bi naći i svoju praktičnu primjenu pri ženskim školama u vezenju i pletenju. U svakome se pak slučaju učenicima imaju naznačiti mnogobrojne aplikacije njihovih nacrtu na bordiri, na uredu stropa, ekle, crijepa itd.

Ukus, lakoća, ostrina zrijenja, sigurnost ocijenjivanja kao i sposobnost, što no učenici dobivaju ovako graduiranim vježbama, koje oni izvagjaju toli rado, čine, te će prijeći na učenje reliefa i bez velike muke. Nego učenje reliefa ne spada na pučku, nego na gragjansku školu.

Ovakovom se metodom razvija u djetetu lični ukus, njome se na samome početku nauka ne steže koncepcija i sloboda interpretacije učenika. Naučna osnova pučkih škola prema tome imala bi jedan dio u izragjivanju nacrtu bilo domaćih, bilo školskih ostaviti inicijativi djetetovoj. U ovoj početnoj periodu, kako vidimo, učitelj ima priklanjati osobitu pažnju imaginaciji, kao i izražaju čuvstva, a ima se čuvati, da učenika ne ozlovolji, zahtijevajući od njega bespogrješnu, točnu izradbu. Postupajući na ovaj način, dijete, koje je znatizeljno, uobražljivo, ali čija se misao ne može za dulje vremena fiksirati na jednom istom predmetu, zanimati će i veseliti pouka upravljena njegovu razumu, pouka, čije rezultate može s mjesta da ocjeni.

* * *

Dok vježbe u crtanju pri pučkoj školi ne bi imale sastojati nego od crta izragjenih i naslikanih u ravnoj plohi, one pri gragjanskoj školi imale bi obuhvaćati pouku o formi ne samo, nego i o njezinom reliefu. Govoreć o nauči reliefa, to se razumije, da se ona ne smije uzeti u strogom smislu riječi; dijete jo svegjereno zaokupljeno predmetima i njihovim reliefom, relief mu nadahnjuje svaka, narav sva, kao i svi čovječiji stvorovi. More, lagja, željeznica, životinje, svakovrsni prizori, ništa nije umaklo njegovu zrijenju, ono je sve to crtariło. Nego, ako smo u prvoj periodu bodrili dijete u njegovim prvim pokušajima, ako smo hvalili njegovu imaginaciju i čuvstvo, izraženo nesavršenim oponašanjem stvari, u ovoj drugoj periodu zahtjevi imadu biti veći. Kritika vogjena u razredu o domaćim radovima, imala bi poglavito voditi račun o izražaju čuvstva, imala bi tražiti točnije posmatranje istinitosti ove ili one kretnje, imala bi tražiti odnošaj proporcija, perspektivu u prikazivanju n. pr. pejzaža, jali predmeta, kao i harmoniju boja.

Početne pogriješke u perspektivi, koje su neminovne, pružaju učitelju zgodnu prigodu, da im poda općenite i praktične spoznaje ove znanosti, u tu će mu svrhu zbirka mjerstvenih tjelesa najbolje služiti. Dokazivanjem izvedenim pomoću mjerstvenih tjelesa počnjenje pogriješke postanu djetetu vidue, a time ono biva mnogo uspješnije za nauku crtanja, nego bukvalno kopiranje istih. Perspektiva ovako učena, laglje je shvaćena. Ako se to nije dokako izvagjalo, odjako će učitelj upoznati djecu sa praktičnim sredstvima za mjerenje u daljini, kao i sa prak-

tičnim sredstvima za konstatiranje stupnja prividvoga naklona bježnih pravaca.

Na ovaj će način učenici, pridržavajući u interpretiranju stvari ličnu slobodu izražaja, steći smisla o perspektivi, što će im pomoći, da točnije prikazuju predmete.

Školske se vježbe imaju sastojati ne samo od crtanja po zadatim uzorcima, nego i od crtanja bilina, ptica, zarezničkih, sugja, zanatlijskih predmeta i ragja, kao i jednostavnih uresa. Što se tiče ovih potonjih, valja znati da je život onaj, koji interesira djecu, s toga je izabrati za crtanje one ornamente, koji no su prirodom nadahnuti biva u kojima su interpretirane figure bilinske, životinjske i ljudske. U takovim ornamentima dijete će naći sve samo forme, koje mu nisu tugje, koje će lako prepoznati, kao što će lako pogoditi estetične uzroke, koji su umjetnika naveli, da simplificira, ili pretjeriva pojedine detalje, a da razvije karakter prirodnih elemenata i da postigne

žugjeni dekorativni efekat. Učitelj ne će dakako propustiti, da učenicima dade pretečna razjašnjenja.

Kad su učenici izradili nacrt bilo po modelu, bilo predmetu, potrebno je, da ga zatim izrade iz pameti; ovako ih se privikava, da svrate pomnju na ukupnost, biva da ukupnosti podrede sporednosti, drugim riječima privikava se učenike, da bolje posmatraju opći karakter predmeta.

Pošto pak građanska škola ne smije pustiti s vida potrebe života, učitelj će zadavati učenicima, da izrade malene kompozicije, koje mogu da nagju svoju neposrednu primjenu bilo u zanatlijskim, bilo u ženskim ručnim radovima. —

Nek ne bi pak lijepi i kitni rimski i sredovječni graditeljski ornamenti ostali djeci posve tugji, mislim, da ne bi učitelj pogrijašio, kad bi ih od prigode do priogde djeci prikazivao naslikane, objašnjujući im pri tom svaku.

VJESNIK.

Savez učiteljskih društava u Bosni i Hercegovini. Odbor za priredbu opće učiteljske skupštine i osnutač «Saveza učiteljskih društava narodnih osnovnih škola u Bosni i Hercegovini» sazivlje dne 7. i 8. srpnja u Sarajevu opću skupštinu sa slijedećim poslovnim redom:

1. Rasprava o regulaciji beriva učiteljstva narodnih osnovnih škola u Bosni i Hercegovini.
2. Rasprava o «Nacrtu nastavne osnove».
3. Konstituiranje privremenog odbora saveza,

Ovom prigodom središnji odbor za goste i učesnike skupštine priregjuje izlet u Ilidžu, gdje će biti svečani banket i sadrodna zabava, a na večer svečani koncert.

Našim sudrugom želimo, da im sretan i uspješan bio rad.

Osposobljeni. Prošle sedmice dovršili su ispiti osposobljenja za pučke škole pri ispitnom povjerenstvu u Dubrovniku. Osposobljeni su:

Dedić Olga (s odlikom), Jelaska Manda, Laznić Petar, Maskarel pl. Drago, Matić Ljubica, Petrović Antica, Popović Kata, Rusić-Šimunović Josipa, Ungarijen Jelisava, Žarko Marija i Župa Ema.

C. kr. Pokrajinski školski nadzornik gosp. prof. Antun Ströll bio je u Spljetu, gdje je u gradu i u okolici obišao nekoliko škola. Sada se nalazi u Šibeniku, gdje takogjer obilazi škole u gradu i okolici.

† **Duboko potreseni** smrću vrijednog druga *Ante Jukića* učitelja u Mostaru i urednika «*Učiteljske Zore*» izjavljujemo braći kolegama u Hrcgovini u ime dalmatinskih drugova toplo saučešće u velikoj tuzi.

† **Fraua Giunio rođ. Zakarija**, supruga našeg vrsnog druga i prijatelja Dinka preminula je dne 28. maja u Kotoru. Obdarena svima svojstvima plemenite i čedne supruge, ostavlja za sobom najljepšu uspomenu zbog krasnih vršina. Vječni joj pokoj, a ožalošćenom suprugu i bratu joj prof. S. Zakariji, naše iskreno saučešće.

Kolegu Ivana Vuletinu, učitelja u Dubravici kod Skradina, zadesila je takogjer teška obiteljska nesreća. U najljepšoj mladosti preminu mu dobra i čestita supruga. Bog utješio našeg druga, a pokojnici bila laka zemlja!

Za kotarske učiteljske konferencije. Pokrajinski škol. Vijeće posebnom odlukom upozorilo je učiteljstvo na

kotarske konferencije, koje će se, kô obično, održavati preko jesenskih škol. praznika, pozivom, da se svaki učitelj mora pripremiti na sva pitanja dotičnog odobrenog poslovnog reda. Ovakovu odluku potpuno odobravamo, a bili bismo najzadovoljniji, kad bi se u našim kotarskim konferencijama dizali glasovi proti svemu, što smeta uspješnome razvitku našeg školstva. Treba priznati, učiteljstvo je, otkad se drže te konferencije, kazalo i iznijelo mnogo toga i pametna i praktična, ali je to velikim, dapače najvećim dijelom ostalo mrtvo slovo. O ovome mi ćemo se po svoj prilici posebno pozabaviti, a za danas hoćemo da istaknemo, kako nam se u pomenutoj odluci pokraj. škol. vijeća ne svigja onaj završetak, kojim se učiteljstvu preporučuje, da ne bi iznijelo takovih predloga, kojima školska vlast ne može da udovolji. — To drugim riječima znači, da se je kotarskim konferencijama i ovog puta i sveg unaprijed baviti samo p tanjima, koja ne smiju ići za tim, da bud u icemu poprave ono, što danas ne odgovara duhu vremena, znači, da su se i ove godine kotarske konferencije sazvale, da rade i raspravljaju po staroj šabloni i da — što je glavno ovog puta — izaberu delegate na pokrajinsku učiteljsku skupštinu, koja će do godine biti po svoj prilici u Zadru i koja će dakako proći kô i sve dosadašnje *senza infamia e senza lodo*. — Ne idemo dalje!

Za naš „Savez“. Kad smo već spomenuli kotarske učiteljske konferencije, smatramo nužnim, da spomenemo i ono, što je za nas učitelje u Dalmaciji s obzirom na sadašnjost i budućnost najglavnije. Mislimo na naš «Savez». Svak već znade, od kolike nam moralne i materijalne koristi može da bude ova ustanova, ako ju svi skupno podupremo i podignemo. Zato nam se najbolja prigoda nadaje pri kotarskim učiteljskim konferencijama, gdje se kô na bratski domjenak sastaju učitelji i učiteljice iz pojedinih školskih kotara. Tu, sakupljeni, mogu da se lijepo, bratski dogovore i sporazume. Ove godine mora da padne riječ i o našem «Savezu». Mora da se svi nagjemo složni u glavnoj misli, da tu našu ustanovu ojačamo i nadahnemo novim životom, novom snagom, davši joj od svoje vlastite snage svaki onoliko, koliko može i mora. Dužnost nam je, ako mislimo sebi dobra, a o tome

nema sumnje, doći do konkretnih predloga, po kojima ćemo ne samo osjegurati opstanak «Savezu», već i od njega zahtijevati, da našu stvar, naše interese zagovara i provede kako se dolikuje nama, koji smo dugo šutjeli i tippjeli, kineći se požrtvovno za opće narodno dobro bez ikakva gotovo priznanje i bez ikakva nadarja. Dužnost nam je ozbiljno prihvatiti se posla oko naše stališke organizacije i o tome moramo da povedemo riječ svugdje, gdje se god ovih praznika sastanemo zbog kotarskih konferencija. «Savez» će megjuto prije toga imati svoju glavnu godišnju skupštinu, gdje će se bez sumnje i o tome pretresati. Dao Bog, da na toj skupštini budu iznešeni i poprimiti takovi zaključci, koji će olakotiti rad u ovome smislu našoj braći, kad se sastanu u središtima svojih kotara. Radimo i ustrajmo! — Hora je!

Puške škole u Dalmaciji. Primili smo više tužaba, javnih i pismenih, koje su poglavito naperene protiv naših općina zbog nehaja i zapuštenosti škola u svom djelokrugu. Mi tužbe, inače umjesne i opravdane, za sada ne iznosimo, jer nijesmo voljni, da na priječac ičiju osjetljivost razdražujemo. Za sada se ograničujemo prostim registrovanjem, da je najveća oskudica škola u našim Zagorskim općinama. Ima ih megju ovima, koji su čak stare škole porušili, ali nove nijesu ozidale, niti se staraju za popravak, premda vole, da se u javnosti ističu kao *rodoljubive*. Mi ovijem pozivljemo naše općine, moleć ih, da veću brigu posvete školama i odgoju. Takogjer i naše novinstvo raznih stranaka pozivljemo, neka se oko svojih ljudi zauzmu, za školu i napredak.

Školski praznici od dva mjeseca, kako nas iz pokrajine izvješćuju, nijesu uvedeni po svim školama, kako je bilo pravo i jednako. Iznimke su škole u kojima su djeca dobiju vjeroispovjedi zastupana u znatnom broju, tako, da svetkuju jedne i druge blagdane. Naše je mišljenje, da je ovako tumačenju shvaćeno veoma strogo, pošto su praznici svečani u ovakim školama i onako suženi.

Kad smo u zadnjem broju našeg lista javili Odluku Ministar. glede školskih praznika, nijesmo se ni osvrtali na njenu sadržinu, koja do nas nije ni doprla. Ali, sada čitamo po bečkim *njemačkim* novinama sadržaj ove Odluke, po kojoj proizlazi, da učiteljski zborovi u pojedinim mjestima odregjuje o vremenu, kad će praznici da započnu. Pošto o ovome naši učiteljski Zborovi nijesu bili pitani, mi molimo, da nas se u buduće ne mimoilazi.

Zastupnici V-e kurije i učiteljstvo. Prije nego stupi u krjepost zakon o općem izbornom pravu, učiteljstvo Donje Štajerske, odlučilo je pozvati tamošnje narodnosne stranke, da se za izbor barem ovih zastupnika stave u sporazumu sa učiteljstvom, koje u narodu kaonoti njegovi sinovi imaju jako uporište i snagu. Odobravamo odluku tamošnjih krugova, sa željom, da i kod nas nagje sljedbenika.

Učiteljske plaće u Gorici i Gradiškoj. Skoro je odobren zaključak tamošnjeg Sabora, po kojemu učiteljstvo je podijeljeno na tri razreda: I. raz. plata 1600 K. II. raz. 1400 K. III. raz. 1200 K. Učitelji gragjan. škola primaju 2000 K. Stanarine primaju upravitelji po 600 i 500 K. a učitelji 500 K. Osim toga primaju još i petogodišnje doplate. Kako se vidi Sabor ni tamo nije bio obitat prama učiteljstvu, ali je ipak bio daleko obazriviji od našega, koji je čak radi nekoliko kruna škrtario na stanarini.

Prvi opći srpski učiteljski kongres, na koji smo i mi pozvani, urečen je dne 6—9 avgusta tek. god. u Beogradu. Kongres sazivlje tamošnje *Učiteljsko udruženje*,

koje ovim načinom ujedno slavi i dvadesetipet godišnjicu svoga opstanka.

Kurs za gragjanske škole, otvorit će se ove godine u Kranjskoj potporom vlasti i pokrajine. I u javnosti se više puta isticala nužda, da se i kod nas uvede ovaki kurs, koji je djelovao samo jednom nazad 10 godina i pokazao dobar uspjeh. Ali odlučujući faktori nijesu se na ovo osvrtali, tako, da smo sada u neprilici, mješte, da još po kojem mjestu osnujemo gragjanske škole, kako ćemo i ove uzdržati, kad se učitelji ne usposobljuju zbog neštašice kursa i praktične vježbe.

Učiteljska solidarnost. Primili smo od učitelja Srba iz Ugaške opširan izvještaj razjašnjenju njihove rezolucije: *da se nijedan ne će primiti za člana u eparh. školski Odbor bački, ako eparh. skupština, ne izabere u taj odbor više učitelja osim ova dva virilna člana.* Ovdje se ističe, kako su učitelji ogromnom većinom radikali, dok su ovu stranku podigli i dali joj vlast u ruke, bili su joj mili i dragi. Čim se stranka dočepala vlasti, učiteljima je ukazala neblagodarnost, ne birajuć joj nijednog člana u školski odbor. Kad su učitelj na to reagirali, urednik *Zastave* J. Tomić, nazvao je gorujuć rezoluciju *sramotnom*. Učiteljstvo se za to obratilo okružnicom ostalim kolegama po Aust.-Ugarskoj, Bosni i Srbiji, neka ono odgovori, je li ovaka rezolucija, onaka, kako je *Zastava* zajedljivo nazvala. Učiteljstvo se mahom odobravanjem izjavilo u prilog Srba učitelja, a *Češke učiteljske novine*, iz Praga, evo kako o sporu pišu uredniku Srbinu *Školskog Odjeka* u Novi Sad. Poštovani gospodine! Čitali smo Vaše članke u *Školskom Odjeku* i Vaše pismo, te se nikako ne čudimo, da imate tako žalosno iskustvo s Vašim političkim strankama. Bili ste dobri kao agitatori radikalnoj stranci; no kad je došlo do toga, da učitelji u većem broju ugju u školski odbor, koji odlučuje o školskim i učiteljskim stvarima, nijesu htjeli u stranci, da vas u tom odboru trpe. I to je kod nas čeških učitelja dobro poznato. I mi češki učitelji bili smo u mladočeškoj stranci kad je htjela dobiti vlast, dobri agitatori; obećali su sve, a kad je došla do toga, da učitelji dobiju mjesta u saboru, u skupštini, u zemalj. šk. Vijeću, bili su protiv toga Mladočesi, jer su mislili, da ova mjesta nijesu za učitelje. Za učitelje da je dobro samo služiti i raditi za političku stranku i ništa više. No prevarili su se. Većina učiteljstva videći to istupila je iz te stranke osim nekoliko njih, koji u stranci traže samo korist. Ostali su naši učitelji privrženici samo onih naprednih stranaka političkih koje su za to, da u sve korporacije, koje su znamenite za prosvjetu, ugju i učitelji u većem broju. Slažemo se potpuno i odobravamo ovu poruku našeg uglednog druga sa sjevera.

Govedarstvo. Primili smo sa zahvalnošću: (Sveska I.) Sabrao Ivan Johler Sr. Karlovci. — Cijena 20 filera. Malena i jeftina knjižica, u kojoj pisec iznosi način gojenja i usavršavanja ove veoma korisne strake u našem domaćem gospodarstvu. Učit. društvima, koja bi namjeravala više svezaka nubaviti, ustupa se priličan popust.

Književna vijest. Primamo i rado uvršćujemo: «*Almanak hrvatskoj mladeži*». Ovih dana izaći će nakladom knjigotiskare Lj. Szeklera u Osijeku I. godišnjak «*Almanak hrvatskoj mladeži*», koji je uredio omladinski pisac *Stj. Šivola*, učitelj u Zagrebu. — «*Almanak*» sadržaje preko 60 izvornih pjesama, priča i pripovijesti iz pera najvignjenijih hrvat. omladinskih pisaca, te će izvršno poslužiti sada — koncem škol. godine — kao lijepa «nagrada knjiga». Narudžbe prima nakladna tiskara u Osijeku. Cijena K. 2.40, tvrdo uvezan K. 3.